

Redactioneel

In de tweede nieuwsbrief van 2001 veel aandacht voor werkgroepen. In februari is een thema-avond besteed aan een nieuwe opzet voor de werkgroepen. Verder oproepen voor nieuwe werkgroepen en een verslag van EuroSTAR 2000 dat de moeite waard is. Maar het belangrijkste is wel de komende algemene ledenvergadering. Deze mag u niet missen, want er staat een hoop te gebeuren, dus zorg dat u er bent op 7 mei. De redactie wenst u veel leesplezier.

In dit nummer

Redactioneel	1
Van de voorzitter	1
Van de secretaris	1
Tester als controleur?	1
Thema-avond 7 februari	3
Evaluatie 7 februari	4
Werkgroepen	4
WG-Testtechnieken voor andere kwaliteitsattributen dan functionaliteit	4
WG-Hoe verkoop ik testen	4
WG-Nieuwe positionering van testen in de organisatie	5
WG-Testability	6
WG-Test process improvement	6
EuroSTAR 2000	6
Evenementen	11
Colofon	13

Van de voorzitter

Door Martin Pol

Algemene Leden Vergadering

Op 7 mei a.s. wordt de jaarlijkse algemene ledenvergadering (ALV) van onze vereniging gehouden. Voor het eerst sinds de oprichting is besloten de vergadering niet te combineren met het Voorjaarsevenement.

De inhoudelijke verenigingsperikelen kunnen daardoor de juiste aandacht krijgen.

De belangrijkste agendapunten op de aankomende ALV zijn de bestuurssamenstelling en de informatievoorziening, waaronder het fenomeen werkgroepen. Door middel van eerdere correspondentie heeft u gemerkt dat er deze keer, om uiteenlopende redenen, nogal wat bestuurswisselingen nodig zijn.

Er is in de laatste maanden veel werk verzet om de best mogelijke teamsamenstelling te realiseren.

Ik ben er trots op u tijdens de ALV een geweldige groep enthousiaste nieuwe bestuursleden te kunnen voorstellen.

Ten aanzien van het agendapunt informatievoorziening wordt thans door een tweetal bestuursleden een plan opgesteld dat op de ALV aan u gepresenteerd zal worden. De toegevoegde waarde van het lidmaatschap van TestNet staat bij dit werk centraal.

De convocatie (*uitnodiging* red.) voor de ALV wordt u in week 17 toegestuurd.

Reserveer 7 mei svp in uw agenda, wij rekenen op uw inbreng.

Van de secretaris

Door Mark Hees

Er zijn al wat TestNet nieuwsen voorbij gegaan zonder een bericht van mij. Ondertussen zijn er wel een hoop acties gestart om van alles te organiseren. De organisatie van de evenementen voor dit jaar is weer in volle gang. Ook

het ledental blijft zich positief ontwikkelen. Zoals ieder jaar laat zien, is er een positieve curve na het najaarsevenement. Dit wordt veroorzaakt door mensen die zich opgeven voor zowel het evenement als TestNet lid. Mensen die TestNet verlaten doen dit omdat hun verdere carrière niet in het testen ligt. Zoals het er nu voorstaat kan ik op de ALV wederom de lijn van TestNet leden doortrekken naar boven.

Tester als controleur?

Door Abdon van Wijngaarden

Abdon is trainer / adviseur bij Lift-Up Opleiding en Advies. Daarin houdt hij zich bezig met alles wat bijdraagt tot een betere bedrijfsvoering, zowel de harde kant, modellen en tools als de zachte kant, (inter)persoonlijke vaardigheden.

Testen kan je zien als controlerende instantie achteraf. Hierdoor zal een gespannen relatie ontstaan.

Door testen als integraal onderdeel te zien van het ontwikkelproces wordt het testen beter geaccepteerd.

In dit stukje wil ik vanuit mijn ervaringen ingaan op het artikel van Frank van Elsdingen 'De paradox van een professionele testorganisatie', TestNet jaargang 4, nummer 4.

Controleur

Vaststellen van kwaliteit laat je het liefst doen door een onafhankelijke partij. Zo kan een objectieve mening worden

gevormd over de eigenschappen van het product in relatie tot de gewenste eigenschappen.

Door hier de nadruk op te leggen ontstaat al gauw een controleursfunctie.

Niemand vindt het leuk 'gecontroleerd' te worden en als er dan weer een probleemrapport komt, is er nogal eens verhitting van de gemoederen. Het wordt een persoonlijke zaak, waar het spreekwoord opgaat: "A man convinced against his will is the same opinion still!"

Irritatiegeneratoren

Wat draagt hier toe bij:

- Meermalen heb ik meegemaakt dat de ontwerpers en ontwikkelaars 'gereed' zijn met hun werk als ze hebben opgeleverd. D.w.z. dat ze geen tijd ingepland hebben voor herstel. En dan komt er zo'n stapeltje 'Zijn ze nou helemaal gek! Dat is toch niet zo belangrijk...' etc.
- De toon maakt de muziek. Er worden nogal eens jonge honden (Hé hebben we daar de terriërs?), net van de school, gereed gemaakt voor het zware werk! En dan moeten ze testen. Reactie: We zullen wel eens laten zien hoe goed we zijn. En vaak zijn ze ook goed (mijn ervaringen zijn echt heel positief) in hun werk, maar de formulering van de bevindingen laat wel eens te wensen over. U snapt al hoe de collega daar op reageert.
- Gemelde fouten, die foute testen blijken te zijn, dragen niet bij aan het

onderlinge begrip, afhankelijk van het aantal en de toon.

- Testers die eisen, ja u leest het goed, eisen dat de fouten worden opgelost. En dat neerleggen bij hun collega's die daar net zo min over mogen beslissen.
- Er wordt niet van fouten geleerd: "Nu maken ze weer dezelfde fout!", "Deze fout was toch al opgelost?"

Laatste waarneming:

Ik heb het vaker gezien en gehoord, maar laat me u de meest recente ervaring vertellen:

Bij een groot bedrijf zitten functionele testers bij de softwarebouw en de acceptatietesters bij het beheer. Er was nogal wat onenigheid tussen de functionele- en acceptatietesters. Nu zijn die acceptatietesters bij de functionele testers gaan zitten en warempel, weg drempel: problemen lossen zich op als sneeuw voor de zon. Alleen nu krijgt de eens goede band van beheerders met acceptatietesters het zwaar te verduren.

Reden?

"Vroeger liep je gewoon even langs, voordat je een melding maakte!"

Als er beter wordt gecommuniceerd in het hele ontwikkeltraject, ontstaat meer begrip en respect voor elkaars werk en worden irritaties tot een minimum beperkt.

Sociale skills:

Onderzoek heeft aangetoond dat de boodschap voor 8% wordt bepaald door de tekst, 37% door de toon en 55% door non-verbale communicatie. Zeg maar eens met een doodgraversgezicht en toon "Ik voel me zo goed." Wie zou je geloven?

Ik nodig u uit zelf de vertaling

te maken van 'Probleemrapport', telefonisch contact, of even binnenwippen.

Irritatie-dempers

- Plan tijd voor herstel in;
- Plan tijd in voor tekst en uitleg. Biedt de mogelijkheid voor zowel testers als de ontwerpers / programmeurs om in geval van twijfel elkaar te consulteren. Dit bevordert de saamhorigheid;
- Spreek over bevindingen of zo;
- Maak alle partijen duidelijk hoe de procedure verloopt rond het oplossen van bevindingen;
- Evalueer gezamenlijk de bevindingen en leer ervan als geheel ontwikkeltraject, dit geldt ook voor de testers leren;
- Evalueer de samenwerking;
- Zorg bij testers voor een gedegen kennis van de applicatie en de onderliggende techniek;
- Producten zijn pas 'gereed', nadat ze zijn getest;
- Houdt een gereed / niet gereed lijst bij → Meld ook het goede nieuws!;
- Houdt de toon van bevindingrapporten neutraal. "Ik heb weer een fout gevonden!" klinkt anders dan "Ik heb iets gezien dat anders werkt dan ik verwachtte";
- Veel van deze zaken lijken voor veel technisch geschoolde mensen zo soft. Maar bedenk eens: hoe zou jij zelf reageren op?

Controleur-af

Bekijk de aanbevelingen eens. Is dat mogelijk bij een aparte testafdeling? Ikzelf sluit dat niet uit, maar duidelijk is: de testers zitten midden in het voortbrengingsproces. Natuurlijk willen hun collega's

betere producten afleveren maar daarbij willen ze met respect worden behandeld. Er ontstaat een gezamenlijkheid Collega's onder ons die gedetacheerd zijn kennen het wel. Als je lang bij de klant zit ga je je meer met hen identificeren dan met het eigen bedrijf. Zo zijn er wel eens accountantsbureaus in opspraak gekomen i.v.m. hun accountantsverklaring. Aan de andere kant lopen er van de douane ook constant inspecteurs rond bij hele grote exporterende bedrijven. (Tot nog toe gaat dat goed).

De tester is dus niet meer de geïsoleerde controleur aan het eind van het traject, maar werkt gezellig met ons mee in ons streven naar betere producten. Hij geeft waardevolle feedback over onze gezamenlijke prestatie (Oh, wat klinkt dit alles mooi!) en is nu een van ons.

Zekerheid

Hoe weet de klant nu toch dat de juiste kwaliteit wordt geleverd, die testers zijn immers niet meer te vertrouwen.

Dat betekent in ieder geval veel communiceren met de klant.

Op ons voedsel staan tegenwoordig de ingrediënten en de voedingswaarde. Geloof je dat of niet? Wat zou er gebeuren als dit onjuist blijkt te zijn? Wie controleert dat? Het hele ontwikkelproces kan onderwerp zijn van een derdenverklaring, b.v. een ISO9001 certificering. D.w.z. dat je processen gedefinieerd zijn en de output voorspelbaar wordt. Besturing van zo'n proces gebeurt met behulp van een feedback-lus, waarvoor testen een van de inputs is. Een certificerende instantie kan

middels assessments en audits regelmatig controleren of nog steeds op deze wijze wordt gewerkt.

Conclusie

Testen kan als vak worden gezien. Niet het vak van foutenvinder, maar als radar in het verbeteren van het gehele software-ontwikkelproces. Dit vergt ook enige aanpassingen van de organisatie en de manier van communiceren. Daarbij is het mogelijk de afgesproken kwaliteit voor de gebruiker te garanderen.

Thema-avond 7 februari

Door Frank van Elsdingen

De bijeenkomst op 7 februari ging over de TestNet werkgroepen. Na wat inleidend gebabbel werd als eerste de vraag behandeld of de enorme opkomst ons iets kon vertellen over het fenomeen 'werkgroep'. Betekent het dat er geen animo meer is, dat het nut niet duidelijk is, of zijn werkgroepen achterhaald en moeten we ze afschaffen? Gelukkig werd tegen de laatste stelling fel geageerd. Mensen uit de reeds bestaande werkgroepen gaven aan dat het wel degelijk nuttig is wegens: uitwisseling van kennis, netwerken, samen oplossingen zoeken, gezellig met collega-testers praten, etc. Maar ook blijkt het een prettige mogelijkheid voor TestNet leden te zijn waarbij ze zelf actief kunnen zijn en deel kunnen uitmaken van TestNet, anders dan passief informatie afnemen op de thema-avonden. "Goed dan, we gaan gewoon door". Niet dat het bestuur anders van zin zou zijn om in te grijpen. Begrijp goed dat we daarover niets willen voorschrijven. We stimuleren

initiatieven, willen graag bijdragen bij het opzetten en faciliteren zo mogelijk bij de uitvoering. Maar verder hebben we er niets over te vertellen. TestNet is namelijk net zo veel van jullie als van het bestuur!

Volgende stap: in welke vorm moeten we de werkgroepen dan gieten om ze een beetje aan te laten sluiten bij de (on)mogelijkheden van deze tijd? Korter durend, kleinere of grotere bezetting, niet als werkgroepvorm maar op een interactieve avond? Een interessante discussie, met veel ideeën. Eigenlijk had je er bij moeten zijn! Daarom vertel ik lekker niet alles, maar we kwamen uit op het volgende. Er is onderscheid te maken tussen projectgroepen en werkgroepen. De projectgroep heeft een duidelijk doel voor ogen en wil een of meer producten opleveren binnen een bepaalde tijd. "Jakkes, dat lijkt op werk!". Jawel, edoch het is gebleken dat deel nemen in een werkgroep zonder duidelijke afspraken binnen korte tijd leidt tot verboddeling van aandacht en het uiteenvallen van de groep. Een andere prettige bijkomstigheid is dat je in projectverband ook eens kan oefenen met een andere rol (projectleider, communicatie, etc). Om daarnaast toch mogelijkheid te geven aan mensen die alleen maar (?) van gedachten willen wisselen is er de werkgroep. Lekker discussiëren rond een bepaald thema (of meerdere thema's). Geen speciale doelen dan info-uitwisseling, geen targets of producten. Daarnaast willen we interactieve thema-avonden gaan houden, waarbij de inleiding korter is, zodat er meer ruimte is voor discussie. Daarbij kunnen we dan werken

aan een artikel, presentatie, of dingen die we via de TestNet website kunnen aanbieden aan de leden {dan wordt dat stukje van TestNet eindelijk eens wat interessanter}.

En toen?hebben we gesproken over interessante onderwerpen. Er zijn er vele genoemd, die hebben we opgeschreven om vervolgens te kijken wie zich geroepen voelde om er iets mee te doen. Het is namelijk onze bedoeling om zo'n onderwerp even verder te belichten; wat willen we er mee? Dat kan in de vorm van enkele vragen, een stelling, een plan om iets uit te werken, etc. Dan kunnen we de onderwerpen met die korte toelichting in TestNet Nieuws zetten, om netwerk- of projectgroepleden te werven voor dat thema. Er is ook nog gesproken over een (ingelaste?) thema-avond waarbij we alle werkgroepen (oud en nieuw) uitnodigen om eens iets te presenteren over hun onderwerp en wat ze bereikt hebben of bereiken willen. We zullen daarbij proberen een interessante inleider te vinden die iets kan vertellen over nieuwe marktontwikkelingen.

De onderwerpen die verder uitgewerkt worden zijn:

- Test Process Improvement
- Testbaarheid
- Functioneel webtesten
- TTvaqadF (Test, Toetsen van / voor andere kwaliteits aspecten dan Functionaliteit)
- Risico-analyse
- de Plaats van testen in de organisatie
- Rendement en inspanning van testen
- Beheer van testen (in de ruimste zin)
- Testtools

- Testen binnen kwaliteitszorg
- TPI versus SPI versus Kwaliteitszorg

Verder hebben we nog een heugelijke mededeling: Joep Wanders en ondergetekende hebben besloten om de eerste werkgroep in de meest onnuttige vorm op te richten, waarbij informatie-uitwisseling, netwerken en gezelligheid voorop staan. Dat doen we in de vorm van het TestNet Café. Met totaal géén regelmaat zullen we een uitnodiging doen uitgaan om bijeen te komen in een aardig etablissement, waar iedereen welkom is om over testen en aanverwante artikelen te babbelen. De consumpties zijn op eigen rekening net zoals de consequenties van het begeleidend drankgebruik. Als enige eis hebben we het minimum aantal deelnemers bepaald op 2; kortom Joep en ik zijn aanwezig! Verdere berichten volgen.

Evaluatie 7 februari

Ondanks dat de opkomst met 17 mensen wel erg gering was is er toch een evaluatie uitgevoerd waarvan we u de resultaten niet willen onzeggen.

Thema-avond	5	4	3	2	1	Gem.	Totaal	Aantal
Vorm programma	2	9	3	0	0	3,93	55	14
Inhoud programma	2	5	3	0	0	3,90	39	10
Plenaire gedeelte	1	9	2	1	0	3,77	49	13
Huishoudelijke onderdelen								
Catering	1	7	6	0	0	3,64	51	14
Locatie	1	9	4	0	0	3,79	53	14
Tijdstip	2	9	3	0	0	3,93	55	14

5 = zeer goed 1 = slecht

Werkgroepen

Over de werkgroepen deze keer veel nieuws. Hieronder verschillende nieuwe werkgroepvoorstellen.

Testtechnieken voor andere kwaliteitsattributen dan functionaliteit.

Door Stephan Staats

Enkele vragen die een basis kunnen zijn voor discussie en kennisoverdracht zijn:

- welke kwaliteitsattributen zijn er? (ISO 9126, Quint, etc.)
- welke testtechnieken worden gebruikt?
- wat zijn de kenmerken van de testtechnieken?
- zijn er voor ieder kwaliteitsattribuut dat getest moet worden testtechnieken beschikbaar?

Mogelijke resultaten van deze werkgroep:

- matrix kwaliteitsattributen – testtechnieken
- identificatie van witte vlekken in testtechnieken
- verrijking van de eigen (of organisatie-specifieke) testtechnieken

Interesse?

- wil je deelnemen in de werkgroep?
- wil je de input leveren?
- wil je deze werkgroep trekken?

Reacties kun je sturen naar Stephan Staats (sstaats@bigfoot.com)

Hoe verkoop ik testen?

Door Joop van Gemert (testconsultant ASZ)

In de maatschappij speelt het rendement van een product een steeds belangrijker rol als

verkoopargument: het benzineverbruik van een auto, de hoogrendementsverwarmingsketel, het water- en energieverbruik van wasmachines, etc. Ook het testproces / de kwaliteitszorg (in de ICT-wereld) moet verkocht worden in een maatschappij met het vooroordeel "Testen kost te veel tijd" (Automatiseringsgids, 12-1-01). Een andere, positieve formulering zal testers meer aanspreken : "Wat levert testen veel op".

De klant zal altijd de afweging maken tussen kosten en baten; de test(manager) zal de klant moeten aangeven wat testen kost, maar vooral ook wat niet-testen kost of beter gezegd wat testen oplevert.

De bepaling van testkosten is niet zo moeilijk, hoewel indirecte kosten ook meetellen. De bepaling van testbaten is heel wat ingewikkelder. Hoe meet je het effect van verbetering van de ICT-productkwaliteit, vooral wanneer een nul-meting niet

gedaan is / kan worden ? Zijn de productieelkosten van 'fouten' te bepalen, en is dit wel voldoende ? Wat is de winst van de kennis van de productkwaliteit die het testen opleverde ?

Bepaling van het rendement van testen / kwaliteitszorg is van cruciaal belang voor het

vakgebied. En we weten er nog te weinig van en de kennis is nog onvoldoende verspreid.

Hier ligt een grote uitdaging voor een werkgroep van TestNet, waarbij ik denk aan 5 à 8 personen die werken volgens een resultaatgerichte / projectmatige aanpak :

- a) een discussiefase op basis van literatuurstudie naar de theorie en praktijk van testtrendement, waarbij de eigen ervaringen tot een afgewogen begrip leiden;
- b) een praktijkstudie via TestNet naar de praktijk van testtrendement;
- c) het maken van een rapport en een (interactieve) presentatie.

Een verlenging van het werkgroepbestaan voor het 'zelf' uitvoeren van een pilot wil ik zeker niet uitsluiten; evenmin als een overgang naar een zogenaamde werkgroep voor het uitwisselen van ervaringen op het gebied van (het meten van) testtrendement.

Nieuwe positionering van testen in de organisatie?

Door Ludy Roumen-Bühns

Het belang van testen wordt meer en meer erkend vanwege de afhankelijkheid van geautomatiseerde systemen. Het testbewustzijn groeit dus. Maar dit betekent niet dat het testproces nu goed is ingeregeld in ICT-bedrijven. De impuls komt vooral van de klant en de gebruiker, die meer en meer eisen aan de kwaliteit van ICT-producten stellen.

Doordat testen echter veelal is verweven met het bouw- en onderhoudsproces, hebben de klant, de gebruiker en ook de softwareproducent zelf onvoldoende kennis van de werkelijke kosten van testinspanningen. Testen wordt niet als een afzonderlijke dienst beschouwd, maar als een vanzelfsprekendheid, waarvan de invulling in hoofdzaak aan de testers wordt overgelaten. Testen is daardoor een ondergewaardeerd vak.

Is het mogelijk testen als een proces neer te zetten dat parallel loopt aan het bouw- en onderhoudsproces en onderdeel uitmaakt van de overall kwaliteitszorg? Moeten testinspanningen

nadrukkelijker aangeboden worden als diensten, die op de eisen en wensen van de klant en gebruiker zijn afgestemd? Leidt het tot grotere klanttevredenheid wanneer gebruikers uitgaande van een gedefinieerde basiskwaliteit zelf kunnen aangeven welk schepje erbovenop moet en dus hoe grondig een product in de ontwerp- en realisatiefase getest moet

	<p>Gezocht Werkgroepstrekkers: Voel je je trekker van een werkgroep grijp dan nu je kans, want we hebben er weer een paar bedacht.</p>
	<p>Werkgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Testtechnieken voor andere kwaliteitsattributen dan functionaliteit ☞ Hoe verkoop ik testen ☞ Nieuwe positionering van testen in de organisatie ☞ Testability ☞ Test process improvement
<p>Vrijtijdsbesteding: 4 á 5 uur per maand</p>	

Stuur zo snel mogelijk een e-mail wanneer je interesse hebt en wij nemen contact met je op.
evenementen@testnet.org

worden? Krijgen testers meer waardering voor hun verrichtingen als hun werk op deze wijze wordt verkocht?

Deze vragen kunnen een aanzet zijn tot een TestNet-werkgroep, die tot een nieuwe positionering van testen in de organisatie probeert te komen. Degenen die hieraan deel willen nemen, worden verzocht zich te melden bij de werkgroepcoördinator van TestNet.

Testability

Door Rob Felderhof

Testbaarheid is een meer technisch onderwerp waarin 2 aspecten te onderkennen zijn:

1. Mogelijkheid tot testen: (uitzonderings)situaties zijn oproepbaar om te kunnen testen.
2. Mogelijkheid tot verifiëren: (tussen)resultaten zijn bereikbaar ter verificatie.

Andere gezichtspunten zijn:

1. Goede testbaarheid vergt minder testinspanning.
2. In goed testbare code blijven minder bugs verborgen en deze code is dus betrouwbaarder.

Al deze punten hebben gemeen dat ze in het begin van de ontwikkeling relatief gemakkelijk te realiseren zijn. Ergo testbaarheid moet in het design meegenomen worden en is achteraf moeilijk tot niet toe te voegen.

De grootste bijdrage aan testbaarheid is de duidelijkheid en eenvoud van de design en code. Maak code niet gecompliceerd tenzij daar een echt belangrijke reden voor is. De kans is groter dat alle paden bereikbaar en dus testbaar zijn. Simpele logica reduceert de kans op fouten. Testbaarheid wordt voor een belangrijk deel gediend met gestructureerde ontwikkeling. Daarnaast kan

Testbaarheid vanuit verschillende technische hoeken bekeken worden, zoals het testen van paden, logica, states, transactions, data, domein en syntax. Elk van deze aspecten kan uitgediept worden waarbij per aspect andere methoden van toepassing zijn, bv. lexical analysis voor syntax beschrijvingen. Om een indruk van de testbaarheid te hebben, is het meten van de coverage belangrijk. Hiermee geeft het een indicatie van de kwaliteit van de testware.

Testability kan ook in ruimere zin worden beschouwd dan alleen betrekking hebbend op de programmatuur. Een informatiesysteem moet immers worden opgevat als het geheel van (onderhoudbare) programmatuur, documentatie en infrastructuur. In dat geval wordt testbaarheid ook gemeten aan:

1. Het resultaat van de globale en de detail-intake op functionele en technische specificaties
2. De mogelijkheid een representatieve en stabiele testomgeving in te richten en te onderhouden

Voor beide metingen kan met een checklist worden gewerkt.

Wie brengt de Testbaarheid (werkgroep) van TestNet met eigen ervaringen en inzichten tot leven?

Test Process Improvement

Door Rob Felderhof

Het testproces van projecten waarin software wordt ontwikkeld, is onlosmakelijk verbonden met het ontwikkelproces via meerdere raakvlakken. Daarom is het testproces gecompliceerd en kan het niet als een geïsoleerd proces gezien worden.

Testprocesverbetering grijpt in op het ontwikkelproces en beide zullen in onderlinge samenhang verbeterd moeten worden om tot een beter totaalproces te komen.

Procesverbetering is een mentaliteitsverandering. Het vergt tijd alle neuzen dezelfde kant op te krijgen en quick-wins zijn zeldzaam. Om de bereidheid van ontwikkelaars en testers te verkrijgen, moet een veranderde werkwijze iets opleveren voor de betrokkenen. Indien mogelijk snel en direct gerelateerd aan de verandering. Daarnaast is ondersteuning en awareness vanuit de organisatie belangrijk om dit te realiseren. Met name management commitment voor de benodigde tijd en capaciteit. De geest van de verbetering is essentieel, niet de letter van de bijbehorende procedure of certificering.

Wie wil over dit brede onderwerp van gedachten wisselen met collega TestNet leden?

EuroSTAR 2000

Door Egbert Egberts en Christophe Moerdijk

e-Business, e-Risk, e-Quality

(Klap, klap, klap, Spiritual Testing and other Danish stories

Testprofessionals uit de hele wereld bezochten van Maandag 4 december tot en met Vrijdag 8 december het EuroSTAR 2000 evenement dat in Kopenhagen werd gehouden. Hier vindt u het persoonlijk verslag, met hier en daar een knipoog, van de TestNet'ers Egbert Egberts en Christophe Moerdijk.

EuroSTAR

EuroSTAR is dé conferencehappening op het gebied van Testen. Testprofessionals uit de hele wereld wisselen een week lang kennis en ervaringen uit. Elk jaar is een bruisende Europese metropool gastheer voor tientallen sprekers en honderden bezoekers.

De eerste twee dagen van de conferentieweek zijn gereserveerd voor 1-daagse tutorials (lessen), de laatste drie dagen voor keynote speakers sessions (presentaties door vooraanstaande sprekers in Testland) en verschillende parallele tracks (testaandachtsgebieden), waarin vele presentaties en workshops worden gehouden. Daarnaast wordt parallel de Test Tools and Services Expo georganiseerd, waarin alle belangrijke leveranciers hun diensten en producten presenteren.

Tutorials

Maandag bezochten wij de tutorials ‘(1) Improving influence in your organisation’ en ‘(2) e-Business: principles and pitfalls’. Dinsdag stonden ‘(3) Web Testing Masterclass’ en ‘(4) Tools and Techniques for e-Business Testing’ op het programma.

De eerste tutorial (*Otto Vinter en Bent Adersen*) behandelde gereedschappen om als tester / testteam te veranderen van een positie met weinig of geen invloed naar een positie met significante invloed in de organisatie. Achterliggend probleem is dat testers veelal onvoldoende worden gehoord, zowel door de ontwikkelaars als door het management. Door de communicatie met deze groepen te verbeteren,

kunnen positieve veranderingen worden bereikt en weerstanden overbrugd. Om dit te realiseren is het van belang dat:

- je je bewust bent van je sterke punten;
- je inzicht hebt in je rol binnen het testteam;
- je effectief kunt communiceren;
- je om kunt gaan met weerstand;
- je je ervaringsgegevens (“defect statistics”) efficiënt benut.

Door middel van een self assesment volgens Belbin werd een ieder in de gelegenheid gesteld zijn teamrol te bepalen. Vervolgens werd in rollenspelen de betrokkenen getracht bij te brengen om op een zogenoemde “congruente” manier te communiceren, d.w.z.: aandacht te besteden aan de eigen behoeftes en capaciteiten (“the self”) en aan die van de ander (“the other”) zonder de realiteit (“the context”) uit het oog te verliezen. Tenslotte werd aandacht besteed aan het managen van veranderingen en het omgaan met weerstanden omdat het vergroten van je invloed in de organisatie niets anders is dan een veranderingsproces.

De tweede tutorial (*Brian Hambling*) ging in op uitdagingen en risico’s voor e-Business testen. Hambling schetste het ontstaan van de huidige e-World en gaf aan wat nu precies e-Business, e-Commerce, B2B, B2C etc. betekenen. Na het aanreiken van enkele architectuur bouwstenen werden de grootste uitdagingen (24x7, toegang voor iedereen, functionaliteit alleen is niet genoeg, integratie is cruciaal) en risicofactoren (late oplevering, slechte

performance, onvoldoende beveiliging en beperkte schaalbaarheid) toegelicht. Dit alles kan leiden tot klantenverlies of zelfs juridische conflicten. De teststrategie zal zich in deze omgevingen moeten focussen op functionaliteit van basiscomponenten, integratie, en vooral het niet-functionele gedrag van het systeem. Testtools dienen hierin een wezenlijke ondersteunende rol te spelen.

De derde tutorial (*Gualtiero Bazzana*) behandelde ook het testen van web based applicaties, maar nu gedetailleerder kijkend naar webspecifieke karakteristieken van kwaliteitsattributen, het voortbrengingsproces, het ontwikkelteam, kwaliteitscontrole, management, eindgebruikers en techniek. Ook in deze tutorial veel aandacht voor architectuur. De kapstok waaraan vervolgens het testen van webapplicaties werd opgehangen was interessant genoeg om apart te vermelden: Bazzana schetst een matrix van testaanpakken waarin ofwel statische (HTML) of dynamische (andere talen t.b.v. transacties) webapplicaties getest dienen te worden en wel ‘before or after shipping’. Speciale aandacht verder voor ‘fast loading pages’ en het testen hiervan. Uiteraard bevatte ook deze tutorial veel informatie over webomgevingen en niet-functionele testen.

De laatste tutorial (*Paul Gerrard*) besteedde uitgebreid aandacht aan een 20-tal testtechnieken voor e-Business testing. Afhankelijk van de beschikbare tijd dient de testvolgorde als volgt te zijn: 1.

Smoke test (overleeft de applicatie één user sessie zonder te crashen); 2. Usability test; 3; Performance test; 4. Functionele test.

Via de site

www.evolutive.co.uk is interessante aanvullende informatie te vinden.

Integratie (knipoog 1)

Tijdens de vlucht Amsterdam-Kopenhagen hebben wij vrij snel besloten om ons in te zullen zetten voor een zo goed mogelijke integratie met de Denen en de Deense cultuur. Op die manier hebben wij gehoopt maximaal informatie te kunnen verwerven en ervaringen te kunnen opdoen. Wij hebben gemeend dat de integratiedoelstelling het beste kon worden gerealiseerd door op gezette momenten tijdens de presentaties ‘op zijn Deens’ te applaudisseren (Kløp,kløp,kløp, spreek uit: klup,klup,klup).

Testen in de nieuwe wereld

Expo

Ook deze keer waren verschillende exposanten aanwezig. Zie voor een overzicht de bijgeleverde documentatie. Eén exposant willen we expliciet noemen en dat is de firma Thinksoft. Dit is een Indiase firma die wereldwijd, 7 dagen in de week en 24 uur per dag testdiensten aanbied (Independent Software Validation and Verification) aan banken en financiële instellingen!

Keynote presentaties

(Wij beschrijven enkele opvallende keynote presentaties)

Paul Gerrard beet op Woensdagochtend het spits af met een interessante techniek

om de communicatiekloof tussen testmanagers en projectmanagers te verkleinen: risk based reporting. De techniek is gebaseerd op een matrix waarmee de testmanager op ieder moment gedurende het testtraject inzicht kan verschaffen welke benefits en welke risico's zijn afgedekt. Vanuit deze invalshoek rapporteren over de voortgang van het testen is zinnvoller dan de klassieke manier, waarin wordt aangegeven hoeveel testinspanning er op moment x is verricht.

Alan Jorgensen vervolgde met een presentatie die doorspekt was van praktische voorbeelden hoe software ‘gebroken’ kan worden door gespecialiseerde test / kraakteams. De ontwikkel-foutgebieden waarop de testteams zich met hun aantoonbaar succesvolle attack-aanpak richten zijn inputs, outputs, storage en computations. Uit statistische onderzoeken van Jorgensen is gebleken dat ontwikkelaars hierin de meeste fouten genereren.

Hans Buwalda presenteerde met behulp van een rode-draad-thema ‘soap opera’s’ zijn drie holy grails van test-development (analyse en navigatie): juiste clustering van testgevallen, het kiezen van de juiste aanpak per cluster, en het bewust ontwerpen van actiewoorden op verschillende niveaus (low-intermediate-high).

De presentatie ‘A Bugs Life’ door *Lloyd Roden* gaf op een soms humoristische wijze – kenmerkend trouwens voor Grove Consultants waarvan hij afkomstig is – het gedrag van bugs in software aan evenals de verschillende te onderscheiden

type bugs, zoals daar zijn: the interface bug, the usability bug, the glow-worm bug, the boundary bug, the volume bug, the premature bug. Vanuit het gegeven dat er bugs in software zitten, ging Lloyd in op de vraag hoe het komt dat zij vaak weten te overleven. In grote lijnen zijn de oorzaken daarvan te vinden in de tekortkomingen van de omgeving (“...a good breeding grounds for bugs to live in..”) en onze houding ten opzichte van fouten die vaak weer afhangt van de rol die we binnen een project bekleden. Met omgeving wordt in dit verband bedoeld: de technische omgeving maar ook in het bijzonder de kantooromgeving, de omgeving dus waarin ontwikkelaars en testers hun werkzaamheden verrichten en die maar zelden gevrijwaard is van storende invloeden. Lloyd concludeerde dat voor de bestrijding van bugs de volgende zaken van belang zijn:

- een planmatige testaanpak;
- een teststrategie die toegespitst is op het type bug dat we willen bestrijden (vergelijk: testtechnieken uit TMap) en het risico dat we willen beheersen;
- aandacht voor de omgeving waarin ontwikkelaars en testers hun werk moeten verrichten;
- erkenning door alle betrokkenen in een project dat er fouten in software zitten en dat de meest risicovolle moeten worden gevonden.

Trends in 2000

Het zal waarschijnlijk niemand verbazen dat e-Testing een belangrijk onderwerp was van dit seminar naast natuurlijk de meer traditionele testonderwerpen die ook in de

“nieuwe wereld” nog steeds van belang zijn. Duidelijk is dat het functioneel testen van de eerste plaats verdwenen is ten faveure van usability-, performance- en securitytesten. Verschillende sessies besteedden aandacht aan deze testtechnieken.

Risk based testing heeft eveneens de nodige aandacht gekregen. Interessant daarbij waren de lezingen van Les Hatton en Paul Gerrard. Beide sprekers gaven aan dat zelfs na het lezen van bestaande literatuur over Risks het onduidelijk bleef wat het nu eigenlijk is. Les Hatton betoogde dat we vaak te snel over Risk praten daar waar we eigenlijk Uncertainty bedoelen. Het verschil is dat je spreekt over Risk als je niet weet wat er kan gebeuren maar je wel op de hoogte bent van de waarschijnlijkheid van optreden. Als je zelfs de kans op optreden niet kent, spreek je over ‘uncertainty’. Hij gaf ook aan dat in zijn ogen het fundamenteel onmogelijk is risico te kwantificeren waardoor er dus “onzekerheden” overblijven.

Testen in de Nieuwe Wereld

Opvallend was dat er relatief weinig presentaties inhaakten op de nieuwste ontwikkelingen in testland, zoals Component Based Development, evolutionaire en incrementele voortbrengingsmethoden, Unified Modeling Language en Object Oriented ontwikkelen. Toch willen wij enkele opvallende presentaties noemen.

Graham Bath beschreef een zelfontwikkelde uitbreiding op het Test Process Improvement-model (vergelijkbaar met

CMM), waarin extra specifieke OO-checkpoints werden gehangen aan de TPI-aandachtsgebieden process, people, techniques, management en tools.

Richard Warden ging in op het testen in UML-omgevingen. Hier dient speciale aandacht besteed te worden aan extra training voor testanalisten, het ontwikkelen van inspectierichtlijnen voor de diverse UML-modellen, en het ontwikkelen van extra specificatietechnieken gebaseerd op UML-modellen.

Kirstin Kohler heeft onderzocht wat, hoe en wanneer inspecties zouden moeten plaatsvinden in use case-driven omgevingen waar evolutionair en iteratief wordt ontwikkeld. Het organiseren van inspecties rondom logische architectuur elementen (in plaats van rondom documenten) en de prioriteit van de use cases zijn leidend in dit verhaal.

Juan Manuel Fernandez Pena heeft wetenschappelijk onderzoek verricht naar condities voor component based integratietesten. Hij concludeert dat certificering van componenten moeilijk is. Foutgebieden waarop specifiek bij componenten getoetst en getest zou moeten worden zijn inkapseling, hergebruik, inter(actie)operatie, overerving en aanpassing / introspectie.

Erik Karles presenteerde zijn uitgebreide set van metrieken m.b.t. de systeemtesttrajecten binnen Ericsson. Een zeer bruikbare set Excel-files waarin data over testplanning, testuitvoering, bevindingen, testevaluatie verzameld worden en grafisch gepresenteerd worden.

Integratie (knipoog 2)
Tijdens de conferentie is gebleken dat het Deens applaudisseren alleen niet voldoende is om integratie te realiseren. De plannen zijn daarom tussentijds bijgestuurd. Na een ad hoc overleg is geconcludeerd dat ook het plaatselijk seizoensgebonden gebruik (de dag besluiten met het nuttigen van een traditioneel Deens kerstbier) voorwaarde is om de integratiedoelstelling daadwerkelijk te kunnen bereiken. Gezellig was het in ieder geval wel in het Radisson SAS conferentiehotel.

Innovatie

Jens Pas bracht in zijn sessie onbetwist de meest innovatieve testboodschap, afgeleid van de theorieën over ‘emotionele intelligentie’. Het menselijk brein bestaat uit drie hoofdcomponenten: het instinct, de emotie en de ratio. Rationeel kunnen testers nog wel een vertaling maken van eisen en wensen naar kwaliteitsattributen, met de andere twee breincomponenten kunnen we eigenlijk niet goed uit de voeten. Toch bestaat 3-D kwaliteit (bijvoorbeeld van een bankapplicatie of een Internet-site) uit het geheel van deze componenten: een mens beslist of koopt of surft over het Internet, gedreven door rationele, emotionele en instinctieve triggers. De testwereld zal op zoek moeten naar een antwoord op de vraag: hoe vertalen wij emotie en instinct naar kwaliteitsattributen o.i.d.. Dit betekent dat testers meer vertrouwd moeten worden met het profiel van de doelgroep eindgebruikers.

In de presentatie kwamen ook andere innovatieve onderwerpen ter sprake als Extreme Programming, speech

interfaces en WAP. Snelheid en flexibiliteit van het ontwikkelen testtraject worden hier steeds belangrijker, oftewel: van 'build to maintain' naar 'build to change'.

Spiritual testing (knipoog 3)

Op Jens Pas' vraag of er toehoorders waren die een betere term voor '3D kwaliteit' wisten hebben wij geantwoord dat er vanaf nu in ieder geval gesproken moet worden van een 'spirituele testaanpak'!

STAR facts

Wist u dat:

- Door onderzoeken is aangetoond dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen het ontwikkelen in een stille ruimte of in kantoorruinen en het aantal gevonden bevindingen in ontwikkel- en testtrajecten? Bij kantoorruinesystemen worden er 30% meer defects aangetroffen!
- Een bezoek aan EuroSTAR behoorlijk inspannend kan zijn? Dit jaar waren er 43 presentaties, 6 keynote sessies, 6 advanced workshops, 4 special sessions en 12 tutorials! Het verwerken van alle informatie in de conferentiematerialen zal nog wel enige tijd in beslag nemen.
- Innovatieve bedrijven steeds meer aandacht voor testen krijgen? Zo heeft het Finse technologische bedrijf Nokia maar liefst 30 medewerkers naar Kopenhagen afgevaardigd!
- Het merendeel van de Deense vrouwelijke bevolking daadwerkelijk blond en mooi is? Een steekproef van ondergetekenden toonde aan dat 80% van de

Kopenhaagse vrouwen onder die categorie valt.

- Tijdens EuroSTAR de primeur was van een tweedaagse ISEB (Information Systems Examinations Board) training inclusief examen? Er werden 29 geslaagden gehuldigd tijdens het galadiner!

EuroSTAR een steeds grotere groep belangstellenden bereikt? Dit jaar waren er ruim 750 bezoekers, een record dus! De verdeling per land was als volgt:

LAND	Aantal
Zweden	171
Denemarken	116
Engeland	106
Nederland	77
Duitsland	43
Frankrijk, VS	30
Finland	26
België	25
Israël	22
Noorwegen	19
Ierland, Schotland	17
Italië	6
Zwitserland	5
India, Mexico, Oostenrijk	4
Ghana, Japan, Polen, Slovenië	3
Australië, Bulgarije, Canada, Portugal	2
Hongarije, Letland, Luxemburg, Oeganda, Singapore, Slowakije, Taiwan, Wales	1

Conclusies

De organisatie was dit jaar perfect. De presentaties verliepen volgens een strak schema. Er was een overvloed aan geactualiseerde informatie beschikbaar via diverse media (cd-rom, conferentiemap, lichtkrant, programmaposters,

er was zelfs een continu bemand informatiecentrum). De belangrijkste informatiebron bleek toch het praten-met-collega's. Het geeft voldoening te merken dat er veel lotgenoten rondlopen die geconfronteerd worden met dezelfde toets- en testuitdagingen. Uitwisseling van ervaringen resulteert in hergebruik van pragmatische oplossingen.

Inhoudelijk was EuroSTAR 2000 een zeer zinvol seminar waarin e-Business en Risk based de toverwoorden waren. Het besef van 'testen-als-onderdeel-van-risicomangement' is nog steeds groeiende. Dat is prettig, aangezien wij steeds bewuster keuzes zullen moeten maken aan welke zaken wij meer of minder toets- en test aandacht willen besteden, en wij over die keuzes steeds duidelijker zullen moeten onderhandelen en communiceren met diverse stakeholders. Risicomangement biedt een prima kapstok hiervoor.

Tot slot (knip(epil-)oog)

Als testprofessional moet je minstens een keer EuroSTAR bezocht hebben. Een uitgelezen mogelijkheid leek de EuroSTAR 2001 die, naar ons werd meegedeeld, in Maastricht zou worden gehouden. Men sprak in de testwandelingen al van de 'Mestreechter Staar'! Helaas(?) heeft de organisatie in al haar wijsheid gemeend Maastricht toch nog te moeten verruilen voor Stockholm. Daarom: graag tot Stockholm!

Evenementen

Algemene ledenvergadering

PLAATS AMERSFOORT
 GEBOUW "DE EENHOORN"
 DATUM 7 MEI 2001
 TIJD -
Belangrijk : Komt allen naar de ALV. Hier kunt u invloed uitoefenen op wat er met de vereniging gebeurt. Aanmelden uiterlijk 30 april
 E-mail: evenementen@testnet.org

Web / e-Business testing

PLAATS MANCHESTER
 GEBOUW
 DATUM 7 – 9 MEI 2001
 TIJD -
Belangrijk :
 E-mail: <http://www.sqe-europe.com/training/web.html>

CMMI for Systems & Software Engineering

PLAATS EINDHOVEN
 GEBOUW -
 DATUM 1 – 4 MEI 2001
 TIJD -
Belangrijk : Cursus georganiseerd door SPI partners Cursusleider Tim Kasse.
 URL: <http://www.spipartners.nl>

CMM(I) Assessor

PLAATS EINDHOVEN
 GEBOUW -
 DATUM 7 – 11 MEI 2001
 TIJD -
Belangrijk : Cursus georganiseerd door SPI partners Cursusleiders Tim Kasse & Simon Porro.
 URL: <http://www.spipartners.nl>

PAO: Testen van web-applicaties

PLAATS EINDHOVEN
 GEBOUW -
 DATUM 8 MEI 2001
 TIJD -
Belangrijk : Cursus georganiseerd door Improve Quality Service en TU Eindhoven
 URL: <http://www.pao-informatica.nl>
 E-mail: info@pao-informatica.nl

Kijkje in de keuken van het Kadaster (TestsupportCentre)

PLAATS APELDOORN
 GEBOUW
 DATUM 21 MEI 2001
 TIJD 18:00 UUR
Belangrijk :
 E-mail: evenementen@testnet.org

Quality Week 2001

PLAATS SAN FRANCISCO
 GEBOUW
 DATUM 29 MEI – 1 JUNI 2001
 TIJD -
Belangrijk :
 URL: <http://www.qualityweek.com/QW2001/program.phtml>

TestNet evenement

PLAATS AMERSFOORT
 GEBOUW "DE EENHOORN"
 DATUM 30 MEI 2001
 TIJD
Belangrijk : **Let op deze bijeenkomst was eerst op 23 april!** Het onderwerp is: Optimaliseren van het testproces
 Opgeven uiterlijk 23 mei
 E-mail: evenementen@testnet.org

Web / e-Business testing

PLAATS LONDON
 GEBOUW
 DATUM 5 – 7 JUNI 2001
 TIJD -
Belangrijk :
 E-mail: <http://www.sqe-europe.com/training/web.html>

Web / e-Business testing

PLAATS MANCHESTER
 GEBOUW
 DATUM 7 – 9 MEI 2001
 TIJD -
Belangrijk :
 E-mail: <http://www.sqe-europe.com/training/web.html>

Web / e-Business testing

PLAATS MANCHESTER
 GEBOUW
 DATUM 19 – 21 MEI 2001
 TIJD -
Belangrijk :
 E-mail: <http://www.sqe-europe.com/training/web.html>

SAFECOMP 2001

PLAATS BUDAPEST
 GEBOUW HOTEL MERCURE
 BUDA BUDAPEST
 DATUM 26 – 28 SEPTEMBER
 2001
 TIJD -
Belangrijk : The conference focusses on critical computer applications, all aspects of computer systems in which safety, reliability and security (applied to safety in terms of integrity and availability) are important.
 URL: <http://www.iai.fzk.de/SAFECOMP2001>
 E-mail: safecomp2001@iai.fzk.de

Thema-avond:

PLAATS BODEGRAVEN
GEBOUW -
DATUM 27 SEPTEMBER 2001
TIJD 18:00 - 22:00
Belangrijk: Onderwerp nog
onbekend
Aanmelden uiterlijk 20september
E-mail: evenementen@testnet.org

EuroSPI 2001 Conference

PLAATS LIMERICK
GEBOUW -
DATUM 10 – 12 OKTOBER
2001
TIJD -
Belangrijk: EuroSPI 2001
Secretariat: c/o ISCN coordination
office, Florence House,
1 Florence Villas, Bray, Co. Wicklow,
Ireland, Tel. 00353 1 2050020,
00353 1 205 0021,
<http://www.eurospi.net>

TestNet Najaarsevenement

PLAATS AMERSFOORT
GEBOUW "DE EENHOORN"
DATUM 24 OKTOBER 2001
TIJD -
Belangrijk: Onderwerp nog
onbekend
Aanmelden uiterlijk 17 oktober
E-mail: evenementen@testnet.org

Thema-avond:

PLAATS AMERSFOORT
GEBOUW "DE EENHOORN"
DATUM 13 DECEMBER 2001
TIJD 18:00 - 22:00
Belangrijk: Onderwerp nog
onbekend
Aanmelden uiterlijk 6 december
E-mail: evenementen@testnet.org

Colofon

BESTUUR

Martin Pol	Voorzitter
Frank Brunnekreft	Penningmeester
Mark Hees	Secretaris
Jos Trienekens	Europese projecten Vice voorzitter
Hans Buwalda	Werkgroepen
Gerrit de Munck	Internet
Frank van Elsdingen	Communicatie & Evenementen Ledenadministratie

COMMUNICATIE & EVENEMENTEN

Frank van Elsdingen
Rob Hendriks
Gerrit de Munck
Meile Posthuma
E-mail: cie-ce@testnet.org (algemeen)
E-mail: evenementen@testnet.org
(aanmelden)

LID WORDEN

U kunt lid worden door een e-mail te sturen naar de ledenadministratie of door op onze internet site het online registratieformulier in te vullen.
Internet site: www.testnet.org

LEDENADMINISTRATIE

Mark Hees
E-mail: ledenadministratie@testnet.org

REDACTIE

Milo van der Kruis
Meile Posthuma
E-mail: tnn@testnet.org

TESTNET NIEUWS[®]

TestNet Nieuws verschijnt eenmaal per kwartaal. Kopij aanleveren per e-mail van de redactie
Het is niet toegestaan om de nieuwsbrief of delen eruit zonder bronvermelding over te nemen.